

Graeme Simsion “Naiseotsing”

Kirjastus Eesti Raamat, 2014

“Naiseotsing” - keerulised inimesed ja lihtne armastus

Uus-Meremaal sündinud austraalia kirjaniku esikromaan “Naiseotsing” pajatab lugejale klassikalise armastusloo nüüdisaegses maailma- ja elukorralduses, milles Aspergeri sündroomi ilmingutega geenetikaprofessor otsustab 16 leheküljelise küsitluse abil endale perfektse naise leida.

Esmalt vaimustatakse lugejat eksootilise, võiks isegi öelda unikaalse, karakterikomöödiaga. Raamatu peakangelane, eelmainitud geneetik, 39-aastane Don Tillmann on harukordselt eriskummaline kuju. Don on ebaloomulikult pedantne. Ta planeerib oma päevakava minuti, isegi sekundi pealt, olles ära mõõtnud kõikidele tegevustele kuluva aja. Tualettruumi puhastamisele on ta hinnanud 94-le minutile; kohvi ei joo tema hiljem kui 15.48; minuti täpsusega teab ta ka seda, millal ta kellegi uksest sisse saab lasta; lausa katastrofaalset agooniat tekitab Donis sattumine temast mittejohtuvasse olukorda, kus plaanipärane tegevus on võimatu ja tal ei ole aja surnuks löömist võimalik asendada mõne mõtestatud tegevusega. Tavaliselt on selleks võitluskunsti aikido harrastamine, mistõttu Don on nohiklikkusele vaatamata erakordselt heas füüsilises vormis ja annab muuhulgas kolki ka ööklubi turvameestele. Doni masinlik-kantseliitlik keekekasutus ja suhtlusstiil ning üle võlli keeratud ratsionaalsus ja praktilisus naerutavad aga kõige rohkem. Don Tillmanni tegelaskuju on Simsion kirjutanud tõeliselt humoorikaks ja ainulaadseks.

Pärast Doni tutvustamist lugejale hakkab lahti harunema romaani ainuke narratiiv. Piirdumine kõigest ühe narratiiviga juba iseenesest on nõrga romaani tunnus ning kulunud mudeli järgi kirjutatud lugu on muljetavaldava karakteri kõrvale asetatuna pettumus. Doni koostatud ideaalse naise küsitlustele tuleb arvukalt vastuseid, ta käib naistega igasugustes formaatides kohtamistel, kuid tema seatud standardid osutuvad raevukalt kõrgeks, mis tähendab naiste elimineerimist potentsiaalsete partneritena eos. Järsku ilmub välja Rosie, kes palub Donil teda aidata tema bioloogilise isa otsingutel. Don on sellega nõus. Edasi kulgeb kõik õige ettearvatavalt. Bioloogilise isa otsimine on piisavalt intiimne teema, et Don ja Rosie üksteist kiiresti tundma õpiksid. Nad koostavad plaane, kuidas võimalikelt isadelt - keda on mitmekümne järgus - DNA'd näpata. Nad satuvad oma plaane teostades mitmetesse sekeldustesse (nende tegevus on ikkagi juriidiliselt ja eetiliselt taunitav), mis nendevahelist sõprust aina tugevdab ja päädib üksteisesse armumisega. Et anda sündmustikule kohustuslik sündmuste pööre, tõrjub Don Rosie armastusavalduse solvavalt

tagasi, sest ta ei mõista oma tundeid. Raamat saab *hollywoodilikult* - või siis talumatult ebaoriginaalselt - õnneliku lõpu, kus Don mõistab lõpuks tänu sõprade abiga oma tundeid Rosie vastu, teeb talle muinasjutulise žesti, mille peale Rosie Donile andeks annab.

Kuigi ilukirjandus peabki olema väljamõeldis ja peab juhtuma asju, mida päris elus ei juhtu, ei saa mööda vaadata ebaloomulikest, seletamatutest ja pingutatud seostest "Naiseotsingus". Nagu valatult osutub Rosie isaks "juhuslikult" kandidaatidest absoluutselt viimane võimalik, sest muidu ei oleks Rosie ja Doni lähenemine "loogiliselt" ja ajaliselt põhjendatud olnud. Vajadus juhuslikkus, loomulikkus ja loogilisus tuua ohvriks narratiivi paikapidavusele näitab kas autori poolikut tööd või narratiivi madalat taset. Mis mind veel kohutavalt häiris, oli see, et Donil puudus igasugune motiiv Rosiet tema isa otsingutel aidata, vastupidi, tal olid olemas kõik põhjused ei öelda. On seletamatu, et inimene, kellele 2 minutilised kõrvalekalded päevakavast valmistavad ahastust ja kellel on raskusi inimsuhetega, täpsemalt inimestega emotsionaalse sideme loomisega (sealhulgas oma kahe sõbraga), on järsku valmis oma päevadest paar tundi pühendama võõra inimese probleemile. Kogu Doni algul kirjeldatud karakter tegelikult romaani käigus hävineb ja jätab meid ilma sellest, mis selle teose üleüldse eriliseks tegi.

Raamatu algul kujutatakse Doni kui väga eneseteadlikku meest. Don mõistab, et ta on teiste arvates imelik, on sageli kohatu ja et ta ei saa aru tavalistest etiketireeglitest (nagu riietus). Ta saab aru, et need asjaolud raskendavad tal oluliselt teiste inimestega läbikäimist, sõprade leidmist ja normaalsete suhete loomist. Samas usub Don, et ta on võimeline kõike omandama korra ja distsipliini abil. Romaani käigus näeme, kuidas Doni emotsionaalne võimekus areneb. Mitte kordagi romaani jooksul ei avaldata lugejale aga seda, kuidas Don ennast kõige selle juures tunneb. Kuigi autoril oli täielik õigus valida, et Don ei tunne mitte kunagi üksildust, kurbust või haavatavust oma asotsiaalsuse tõttu, oleks vähemalt ühegi negatiivse ilmingu esilekerkimine loomulik. Romaan oleks kordades nauditavam, kui me saaksime jälgida Doni tunnete arengut ühes tema käitumise ja tegevuse muutumisega ja annaks igale lugejale palju isiklikuma kontakti raamatuga.

Kuigi "Naiseotsingust" jääb esmapilgul mulje kui üksnes kergest ajaviiteromaanist, mida ta ka kindlasti on, usun ma, et autor soovib lugejale üht-teist öelda. Simsion üritab lugeja kujutlusse manada pildi sellest, mis juhtub siis, kui autismispektri sümptomid segunevad omal moel lihtsate inimlike väärtustega nagu uhkus, põikpäisus ja mängulisus. Kuigi Don paistab algul halenaljakalt võimetu inimestega kontakti saavutama, kasutab ta seda aeg-ajalt strateegilise klounaadi eesmärkidel ära, et saavutada oma tahtmine. Don on küll normaalsest tõeliselt kõrvalekalduv

isiksus, kuid ta mängib üle; talle näeb ennast kui iseseisvat mõtlejat, kes ei lepi tavaliste kultuurinormidega.

Ei teagi, kas raamatu paremate müüginumbrite eesmärgil või autori sügavast uskumusest püütakse lugejale kuulutada, et armastus ületab kõik takistused. Tänu armastusele suudab Don muutuda “normaalsemaks” inimeseks, mis on takistuste ületamisel kõige olulisem. Rosie tuleb tema kõige imelikumatele veidrusele väga vastu ei tule. On kahju, et autor pidas ainuvõimalikuks, et armastus ületab takistuse autismisümptomite poole pealt, mitte vastupidi. Hoopis intrigeerivam oleks olnud lugeda, kuidas keegi armub ja hakkab armastama autisti tema autistlike omaduste pärast ja milline see armastus olla võiks. Raamatu algus andis selliseks arenguks küll lootust, aga minu kurvastuseks nii ei läinud.

“Naiseotsing” on justkui romeojalialik, kuid samas eksentriline ühepoolne armastuslugu. Armastust ei keela siin aga mitte teised inimesed, vaid inimeste iseloomuomadused. Groteskne, kuid selles võib näha ironiat tänapäeva individualismi ja välvuse üle. Ning erinevalt Romeo ja Julia traagilisest lõpust on “Naiseotsingus” algusest peale kõik määratud õnnelikult lõppema. Ma soovitan seda raamatut kõigile neile, kelle jaoks kõige ilusam asi on õnnelik lõpp. Nagu mõtles Materlinck - tarkus on lihtsuses.

Ulakass 2015